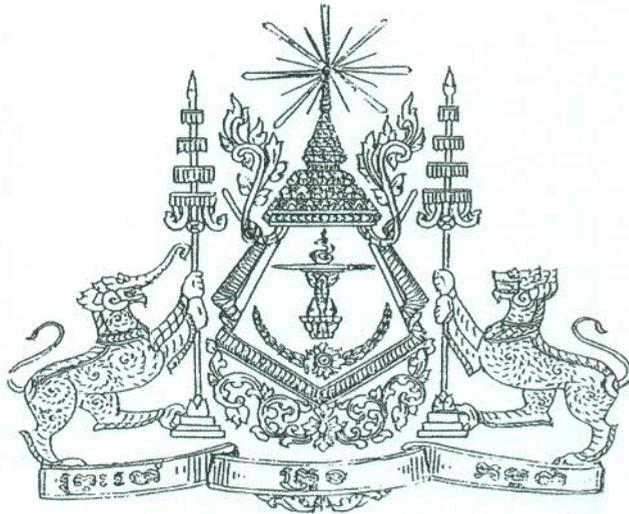

★ ការតុបតែងលម្អលើតារាងសង្ខេបក្បួនចែរ

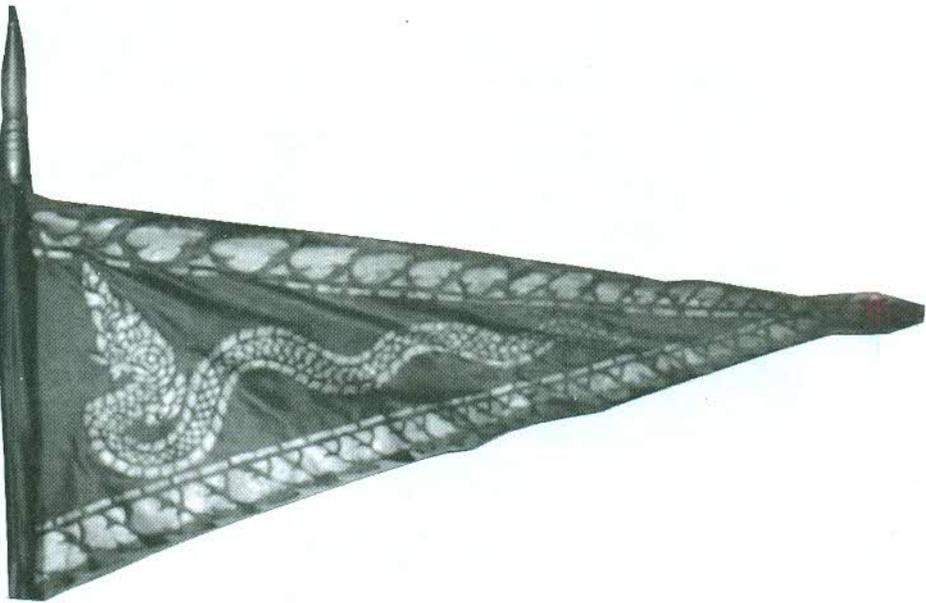
ទង្វៀន

● ទង្វៀន

ទង្វៀនកម្មវិធីនាំមុខលម្អទៅដោយដងទឹកមាស កំណាត់ទង្វៀនពណ៌ក្រហមព័ទ្ធជុំវិញ ផ្ទៃពណ៌ខៀវនៅចំកណ្តាលទង្វៀន មានរូបព្រះសង្ឃរាជសីហ៍កាន់ឆត្រត្រួត ឯខាងឆ្វេងវិញមានរូបព្រះសីហ៍កាន់ឆត្រត្រួតដែរ ។ កណ្តាលគឺជើងពានទ្រព្រះខ័នជ័យ និងម្តុដពីលើដែលមានកូរស្រូវពីអមសងខាងជើងពាននោះ ។ នៅក្បែរម្តុដខាងលើ គឺជាក្បាច់ចង្វាយភ្លឺភ្លើង ព្រមទាំងមានឆ្មុតខ្លីមួយដែលមួយគូរព័ទ្ធជុំវិញកំពូលម្តុដខាងលើ ។ អមសងខាងម្តុដ មានលម្អដោយកំណាត់ សណ្ឋានដូចគេបត់ ។ ខាងក្រោមជើងពាន និងកូរស្រូវមានក្បាច់ចង្វាយអង្ករ ។ បន្ទាប់មកគឺជាកន្លែងដែលសរសេរអក្សរតូចៗ មានន័យថា “ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជា” ។ បិតនៅក្រោមអក្សរនោះមានក្បាច់ចង្វាយអង្ករបន្តិចដែរ ដោយកាត់លើផ្ទៃខៀវតែម្តង ។

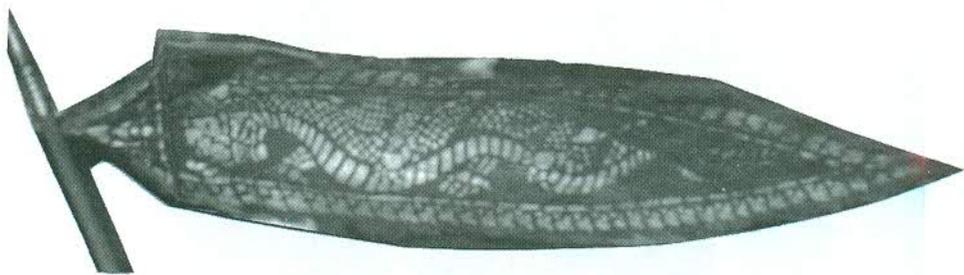
● ទង់ជាយ

ទង់ជាយ

ទង់ជាយ មានរាងដូចជា សាជីមានសន្លឹកអង្ករ ។ ជុំវិញជាយទោះជាទង់នោះមានពណ៌អ្វីក៏ដោយ គេច្រើនយកទឹកមាសកាត់ជាក្បាច់ហៀន កាត់ជាយជាទ្រនុងក្បាច់ព័ទ្ធជុំវិញ ។ កណ្តាលគឺរូបនាគរាជ ឬនាគ ។

● ទង់ក្តែប

ទង់ក្តែប

ទង់ក្តែប មិនចងដូចទង់ជាយទេ ។ គេចងសំយុងចុះ ។ រាងរបស់វាគឺខុសពីទង់ជាយក្បាច់ហៀន កាត់តាមជាយទង់ ។ ក្បាលទង់គឺក្បាច់ភ្លឺទេស ។ រូបកណ្តាលដែលយើងមើលទៅដូចជាក្តែបនោះ ពុំមែនជាក្តែបទេ តាមពិតគឺជារូបមករ (នាគ) តំណាងព្រះភិរុណ (ទឹក) ។ ក្បាលទង់ខាងលើមានរាងដូចជា ចុងលំពែងស្រួច ឯដងពណ៌ក្រហម ។

★ ក្បាច់លម្អលើភ្លេង

ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការលេងភ្លេងដើរដង្ហែក្បួន ។ គេបានធ្វើនាគពីរ អមសងខាងមាន
របៀបជាស្នែងក្បាលនាគប្រើក្បាច់ភ្លឺភ្លើង ។ នៅក្នុងក្បាលនាគប្រើក្បាច់គ្របកឈូកទេស ។
នៅតាមដងខ្លួន ក៏មានឃើញក្បាច់គ្របកឈូកភ្លឺទេសមួយកងៗ ដោយឃ្លាតពីគ្នាប្រហែល
មួយមែត្រ ។ លើខ្លួននាគ គេប្រើពណ៌ប្រដេញបន្តិច ពីលឿងទៅបៃតង កាត់ជាក្រឡាផ្កាចន្ទន៍
ធ្វើជាស្រកានាគតែម្តង ។ ក្បាលនាគប្រើពណ៌ក្រហម លឿង បៃតង ខ្មៅ និងស ។ ពីលើខ្លួននាគ
មានក្បាច់ហៀន ។

● ស្តរធំ

ស្តរធំ

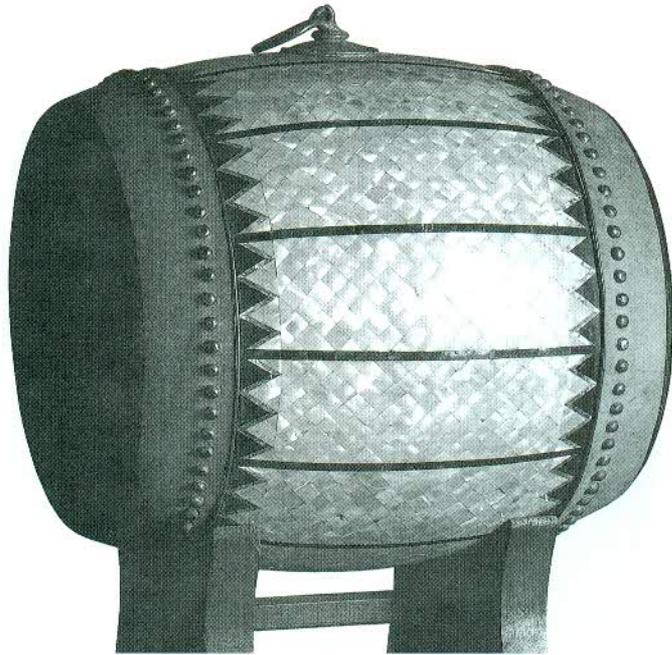
ស្តរធំ មានក្បាច់គ្របកឈូកទេសតូចធំ និងមានរូបព្រះសង្ឃារ មានដំណាប់លំនាំក្បាច់ពង
ជាក្បាច់លម្អលើក្រវិលសម្រាប់សែង ឬយូរទៅកាន់ទីឆ្ងាយជិត ។

• ស្ករសម្តោ

ស្ករសម្តោ

ស្ករសម្តោ លម្អដោយចង្វាយភ្លឺទេស មានស្លឹក ក្តឹប ផ្កាព័ទ្ធជុំវិញ ។ រូបព្រះម៉ែប្រពៃស្រពនៅ ចំកណ្តាល ។ តាមគែមព័ទ្ធជុំវិញមានគន្លាក់មូលប្រៀបដូចជាក្បាច់ពងត្រីយ៉ាងរមិញស្មើគ្នា ។ ជួនកាលគេបិទមាសលើក្បាច់ ។ ជួនកាលគេខាត់ឲ្យរលោងតាមសាច់ឈើ ។ ពីបូរាណច្រើនប្រើ រត់ណាម^១ ខ្នុរម្រក្សណ៍លាយជាតិហិង្កុល លាយមាស ។ ខ្លះទៀតគេមានបញ្ចុះភ្នុក ឬឆ្អឹងឲ្យចេញ ក្បាច់ដូចគ្នា ។

១ រត់ទឹក (ស្បៀម ទឹកហៅថាណាម)

ស្តារដៃ

ស្តារសម្តោរ

ស្តារខែក ឬស្តារមុខពីរ

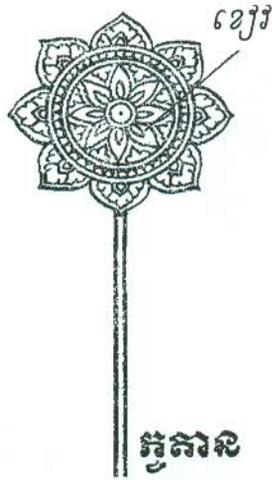

ရွာမုခ်တီာ

ရွာဂ်

• ភូតានចូរាណ

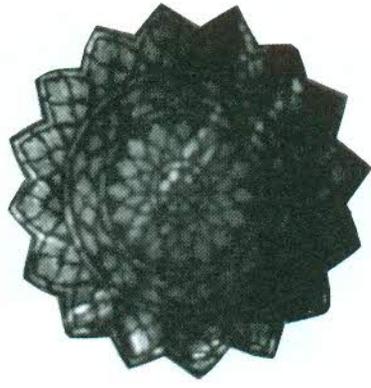

ភូតាន មានរាងមូលឆែកដោយជុំវិញដូចផ្លិតព្រះសង្ឃដែរ ។ នៅផ្នែកខាងក្នុងប្រើក្បាច់ ត្របកឈូក ពងត្រី ត្របកឈូកទេស ។ កណ្តាលផ្ទៃខៀវ ។ ខាងផ្ទៃក្រហម កាត់ខ្សែទឹកមាស ទាំងអស់ ។ ចំណែកដងប្រើពណ៌ក្រហម ។

ភូតានកាលពីជំនាន់មុន គេយកកាំម្នីដូចជាកំណាត់ព្រំលាតមកបាក់លម្អជាក្បាច់រចនាជាភ្លឺសព្វ បែបយ៉ាង ដោយបាក់ ឬខិនចំរុះពណ៌ ។

• ភូតានបច្ចុប្បន្ន

ភូតានបច្ចុប្បន្ន ប្រើពណ៌តែមួយខុសតែត្រង់កន្លែងក្បាច់ពងត្រីនោះ គេជំនួសដោយក្បាច់ ផ្កាចន្ទន៍វិញ ។ ឯដងលាបពណ៌ក្រហមដដែល ។ បច្ចុប្បន្នកាលនេះ ការតុបតែងគឺគ្មានគុណភាព ប៉ុន្មានទេ ប្រើប្រាស់បានតែមួយរយៈប៉ុណ្ណោះ ។ ត្រង់កន្លែងកាំម្នី គេជំនួសដោយក្រដាសភ្លឺយកមក កាត់បិទលម្អនៅពីលើបន្ទះកុងឆ្នុកកេស្តើងៗ ដោយកាត់ជាក្បាច់ត្របកឈូកទេស ផ្កាចន្ទន៍ទេស ជួនកាលគេចោះជាក្បាច់រំភាយ ធ្នុះ(ទំលុះ) ។

● រនាតឯក

១

រនាតឯក

(១) រនាតឯក គេសម្គាល់លើផ្លែ និងស្លឹកមានជើងទម្រង់តែមួយ ។ រនាតឯកនៅស្រុកខ្មែរច្រើន តែយកផ្លែឯ ភ្នុក រចនាជាក្បាច់បញ្ចូលក្នុងសាច់ឈើតែម្តង ។ តាមជនបទគេច្រើនទើបមានសន្លឹក ឬទឹកមាសតាមការនិយមចូលចិត្ត ។ រនាតនៅស្រុកសៀមច្រើនយកទឹកមាសប៉ានពីលើសាច់ ឈើ ។ រនាតឯក លម្អដោយភ្នុក ។ គេឃើញមានតែវង់ភ្លេងពិណពាទ្យព្រះរាជទ្រព្យប៉ុណ្ណោះ ។

- ក្បាច់ចង្វាយភ្នុកទេស ព័ទ្ធពេនស្មើគ្នាអមរូបព្រះសង្ហារទាំងមូល ធ្វើឲ្យសម្បូរភ្នុកកាន់តែ រស់រវើកឡើងថែមទៀត ។
- ទម្រនាតដែលមានលក្ខណៈសុក្រិតបំផុតនោះ គឺមានលម្អដោយ៖
 - ១- ទ្រនាប់ខ្សាច់ គេលម្អដោយក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍ជាដើម
 - ២- ជើងគ្រុឌ ជើងកោស
 - ៣- លំហូតលម្អដោយលំនាំក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍ លំនាំក្បាច់ត្របកឈូកទេស ឬលំនាំក្បាច់ពងត្រី
 - ៤- ទ្រនាប់ទ្រនាតមានលម្អដោយ ក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍ និងក្បាច់ខ្សែ ។

រនាតឯកស្រុកសៀម

• រនាតធុង

រនាតធុង

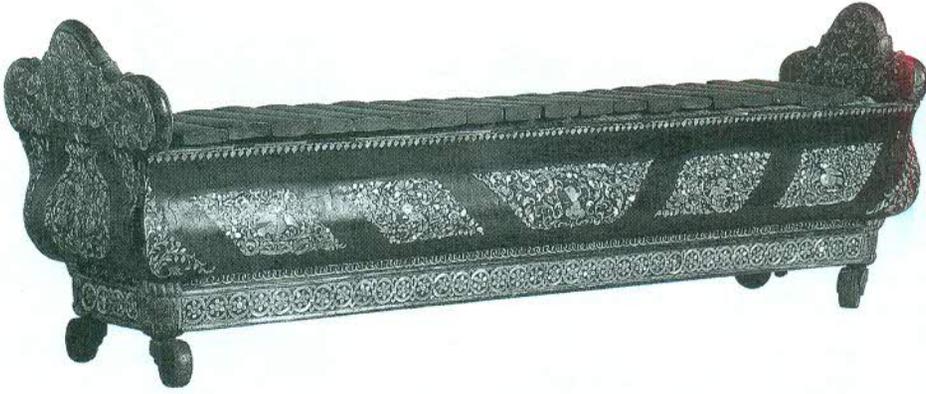
រនាតធុង គេសម្គាល់ទៅលើផ្លែ និងស្លឹក គឺមានជើងបួនទ្រ ។ សម័យបច្ចុប្បន្ន ផ្នែកចុង
នៃជើង គេជំនួសដោយកូនកង់ ដូចជាកង់ទូ តុ ដែលអាចរុញបាន ។ ក្បាច់លម្អលើរនាតមាន
ចង្វាយភ្លឺទេសព័ទ្ធជុំវិញរិចអមសងខាងពានទ្រព្រះខ័ន និងម្តុដរាជ ដោយមានពន្លឺព្រះព្រហ្មនៅ
ពីលើ ។

រនាតធុងស្រុកសៀម

រនាតដៃកស្រុកសៀម

រតនដៃក

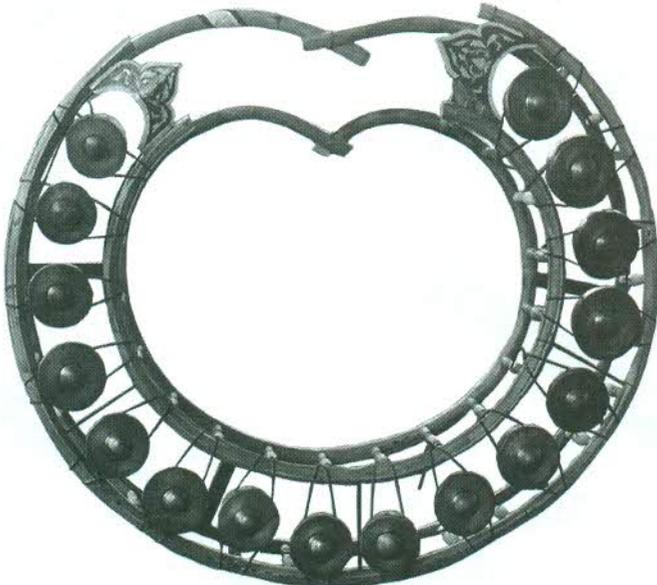
• ស្រឡៃ

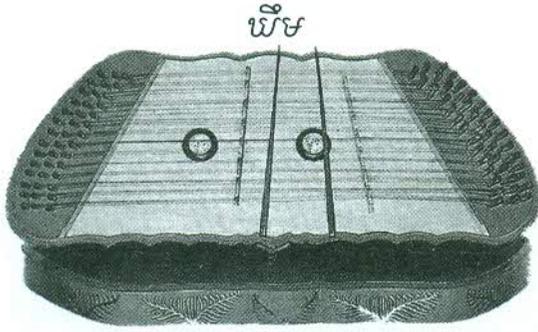
ធ្វើពីឈើមានក្បាច់លំហូតអមដោយខ្សែឆ្មុត និងមានរន្ធសម្លេងប្រាំមួយ ។

• គង

ក្បាលខាងលើមានប្រើក្បាច់ស្លឹកទេស ក្បាលគងមានសណ្ឋានដូចជាស្លឹកត្របកឈូក ។ ព័ទ្ធជុំវិញក៏មានបិទភ្ជាប់ភ្លុកដំរីដែរ ។ បើមើលពីចំហៀងវិញ ឃើញដូចបង្គោលក្បាច់បង្កាន់ដៃ ដែលចាស់បុរាណលោកហៅថា ជើងទៀនក្រឡឹង ។

ហ៊ីម

ស្លាធនាមនា

គង់មោង

ប៊ីណាត

ប៊ីណា

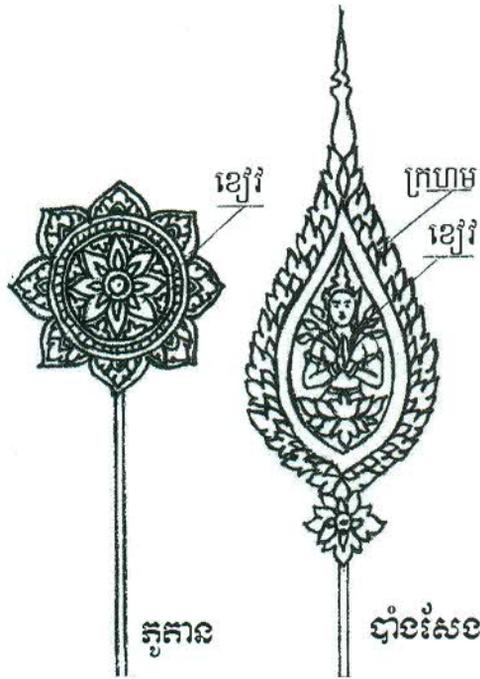

ខ្នុយតាងង

ប៊ីពាត

• មាមរ ប្លង់សែង

• ប្លង់សែង

ប្លង់សែង មានសណ្ឋានដូចជាស្លឹកមន ស្លឹកពោធិ៍ ឬផ្លិតព្រះសង្ឃ ។ នៅផ្នែកខាងក្នុងគេ ប្រើរូបព្រះម៉ែប្រពៃស្រពកាន់ផ្កាឈូកប្រាំមួយទង ។ ខាងក្រោមប្រើក្បាច់ត្របកផ្កាឈូកផ្កាប់ និង ត្របកឈូកបញ្ជូរ ។ ឯផ្ទៃពណ៌ខៀវ កាត់ខ្សែពណ៌ទឹកមាស ព័ទ្ធជុំវិញដោយក្បាច់ធ្មេញក្របីទេស ។ ខាងលើ គេច្រើនតែប្រើកំពូលបុស្សុក ។ ឯផ្នែកខាងក្រោមផ្លែបង្កស់ គឺប្រើក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍ទេស ប្រើផ្ទៃពណ៌ក្រហម កាត់ខ្សែទឹកមាសនៅលើក្បាច់ធ្មេញក្របីទេស ។ នេះយើងនិយាយអំពី ប្លង់សែងពីមុនមក ។ ឯចំណែកដងវិញ គឺលាបពណ៌ក្រហមរំលេចក្បាច់ស្រោមដាវ ។

រូបភាពទំព័រ៦៤

- រូបខាងឆ្វេង ជារូបស្ពាន់ដាប់ជាក្បាច់ភ្លឺទេស ជាសន្លឹក ផ្លែ ផ្កា ត្រួយ ក្តឹប និង មានរូប ទេវតាមួយអង្គផង គឺទេវតាដែលថែរក្សាព្រះមហាស្មេតច្ចុត្រ ។ រូបចាមរដែលធ្វើពីស្ពាន់ នេះគេយកទៅលម្អភ្ជាប់នឹងដងស្មេតច្ចុត្រលើរាជបល្ល័ង្ក ។
- ឯរូបខាងស្តាំ គឺមានរូបគ្រុឌកាច់កនាគនៅកណ្តាលដែលជានិមិត្តរូបភ្នំព្រះសុមេរុ និងជា និមិត្តរូបនៃព្រះរាជាខ្មែរ តាំងពីបុរាណកាលមកដល់បច្ចុប្បន្ន ។ សិល្បករសម័យបុរាណ ធ្លាក់រូបគ្រុឌជានិមិត្តរូបព្រះរាជា ដើម្បីចាត់ទុកព្រះរាជាខ្មែរដូច ភ្នំព្រះសុមេរុ ។

បាំងសែងធ្វើពីស្ពាន់

ចាមធ្វើពីកំប្រី

ចាមធ្វើពីបន្លោះឫស្សី ឆ្នៅ

នេះជារូបភាពនៃចាមបុរាណ

១- គេត្បាញដោយផ្ចឹង បន្ទោះឫស្សី តាមរាងក្បាច់ធ្មេញក្របី ។

២- គេទ្រាប់កំណាត់ក្រាស់ ឬញាត់សំឡី បន្ទាប់មកគេដេរប៉ាក់កំណាត់ជាពណ៌មាសរំលេច

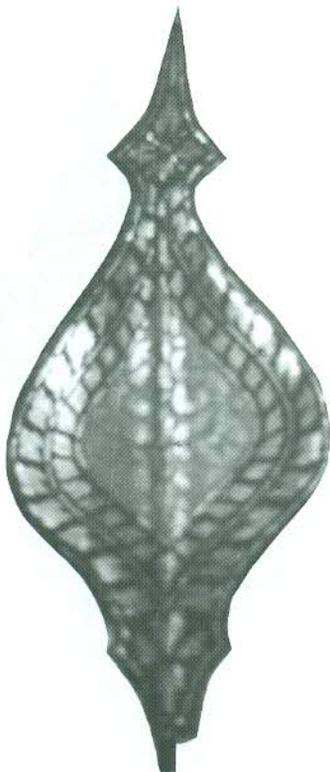
ក្បាច់ផ្សេងៗដូចជា ៖

- ធ្មេញក្របី បំបែកជាស្លឹកទេស និងក្បាច់ខ្សែអមដោយពងត្រី

- ក្បាច់លំពួអមខ្សែពងត្រីដែរ

- ផ្នែកកណ្តាល ជាវាហូអសុរិន្ទ ឬព្រះឥសូរគង់គ្រុឌចាប់នាគ ។ នៅលើក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍ ក្បាច់បាតជាភ្លឺទេសចង្វាយ ។

បច្ចុប្បន្ន បាំងសែង ឬចាមរ កំពូលលើនិងខាងក្រោមប្រើក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍តែមួយ ។ កណ្តាលប្រើក្បាច់ភ្លឺទេស ។ ផ្ទៃ ប្រើពណ៌ផ្ទៃមេឃកាត់ទឹកមាស ។ ឯខាងប្រើក្បាច់ធ្មេញក្របីទេសជាពីរជាតែម្តង ។ ដោយធ្មេញក្របីទេសខាងក្នុងតូច ក្បាច់ធ្មេញក្របីទេសខាងក្រៅធំ ដងកាន់ប្រើពណ៌ក្រហម ។

ចាមរ

បាំងសែង ឬចាមរ

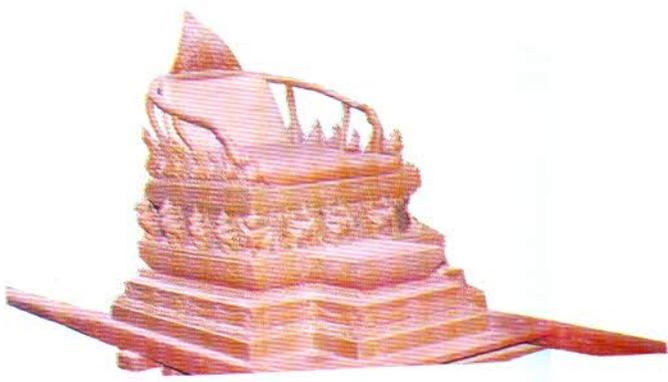
IV. ក្បាច់តុបតែងលម្អលើសម្ភារៈប្រើប្រាស់សម្រាប់ព្រះរាជា

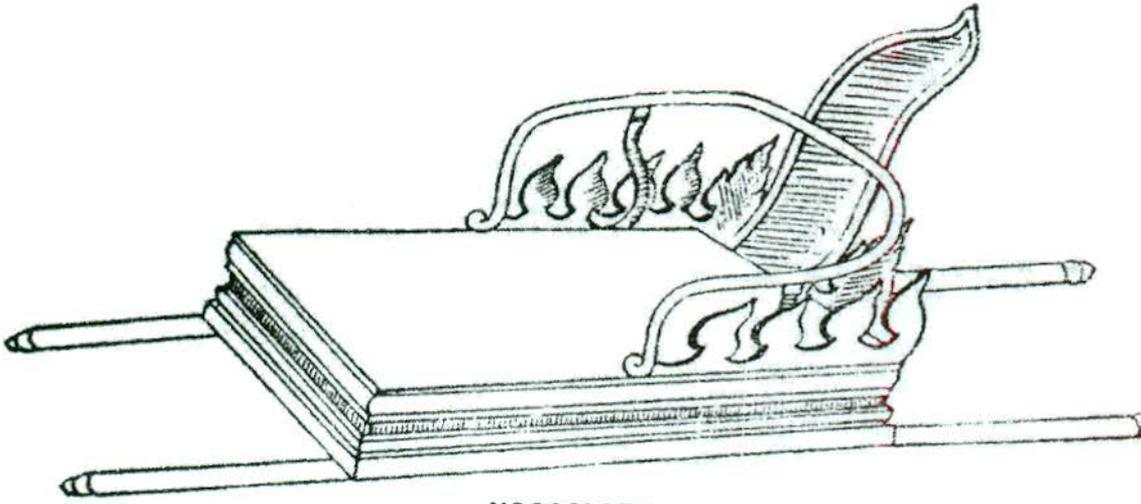
- គ្រែស្នែង

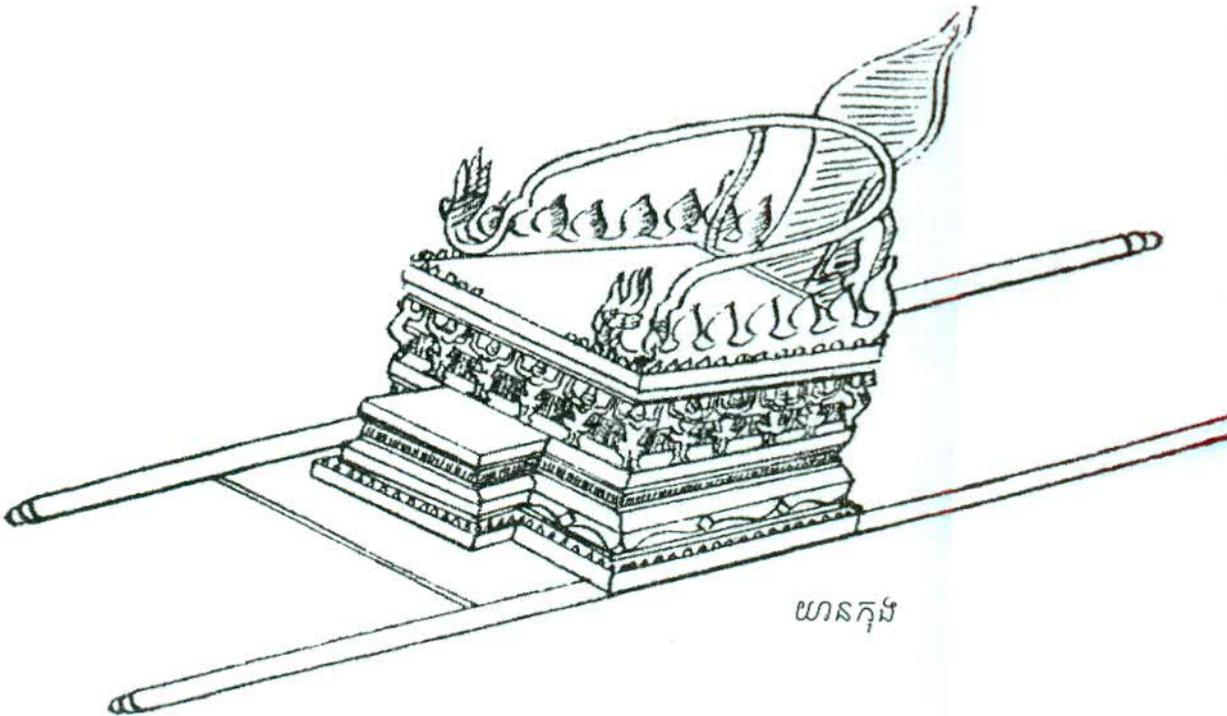
យានអាមាត្យ

គ្រែស្នែង ក្បាច់លម្អសុទ្ធតែជាក្បាច់ត្របកឈូកភ្លឺទេស ហើយនិងក្បាច់រំពួន ដែលគេយកវា ទៅដាក់ចាប់ពីមេសសរខាងស្តាំ រហូតទៅដល់សសរខាងឆ្វេង ។ ក្បាច់នេះ ប្រើនៅកន្លែងបង្អែកខ្នង ដាក់ពីលើក្បាច់រំពួន គឺចម្រើងមានឈ្មោះថា ជើងទានក្រឡឹងៗ ។ គេយកភ្នកដំរឹមកធ្វើពួក ឬទ្រនាប់ អង្គុយយកសារបាប់មកដេរជាស្រោមតែម្តង ប្រើពណ៌ទឹកមាស ក្រហម បៃតង... ។ នៅលើដង ស្នែងពុំឃើញមានប្រើក្បាច់អ្វីឡើយ ។ រូបរាងព្រះរាជយានកុង ដែលពាក្យសាមញ្ញរបស់ខ្មែរហៅថា គ្រែស្នែង ។ លំនាំរបស់វា ប្រហាក់ប្រហែលនឹងរាជបល្ល័ង្ក ។ ភ្នាក់ដៃដូចកៅអីធ្វើអំពីផ្តៅ មានបណ្តើរ ស្លឹកត្របកឈូកមួយៗពីតូចមកធំនៅខាងក្រោយ ហើយមានត្របកឈូកតូចៗពីរជួរ ។ នៅពីក្រោម បន្ទាប់ក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍ មានរូបគ្រុឌព័ទ្ធជុំវិញត្របកឈូកតូចៗពីរជួរនេះទាំងអស់ បន្ទាប់ក្បាច់ ផ្កាចន្ទន៍ ។ នៅជាន់ក្រោមបង្អស់គេធ្វើដូចកម្រងក្នុងផ្កា ។ រីឯដងស្នែងភ្ជាប់នឹងបល្ល័ង្កតែម្តង ពុំផ្តាច់ ដូចជាព្រះរាជយានអាមាត្យទេ ។

យានអាមាត្យ

យានក្នុង

ព្រះរាជយានកុង

៦. ត្របកឈូកទ្រអង្គ

៥. លំហូត

៤. ពេជ្រស្លុយ

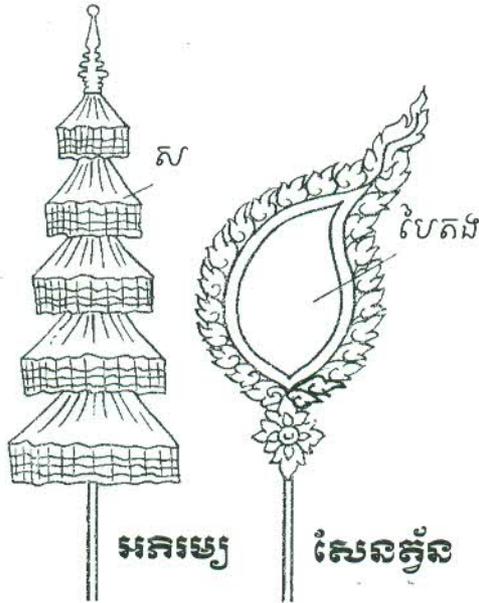
៣

២

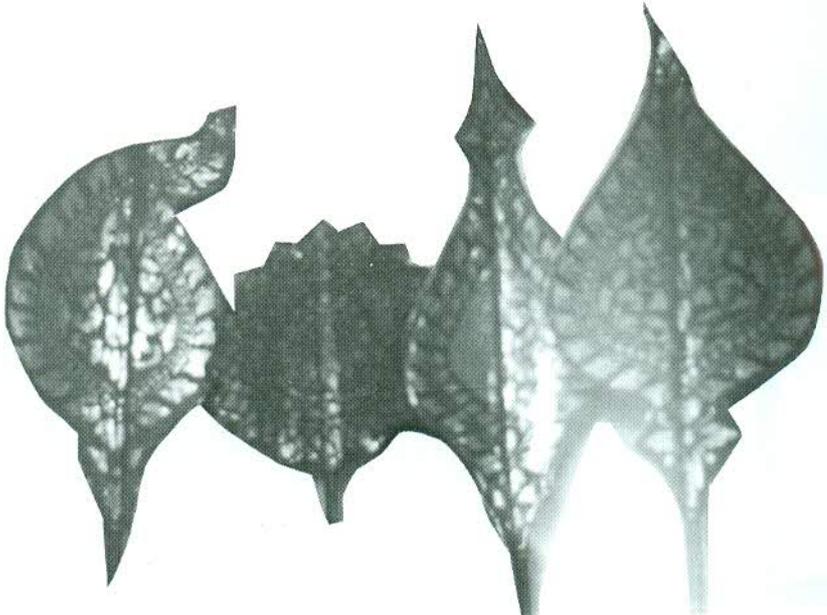
១

នេះជារូបភាពនៃគ្រែស្នែង សម្រាប់ស្តេចចេញក្រៅមហាប្រាសាទ មានអ្នកសែងបួននាក់ ក្នុងព្រះរាជពិធីទូទសមាស បុណ្យជាតិ រាជាភិសេក ច្រត់ព្រះនង្គ័ល ។ល។ ឯក្បាច់រចនាវិញ មិនខុសគ្នាពីកន្លែង ខឿន និងទ្រនាប់ទម្រទេ គឺផ្ទៃក្រោមមួយ ទ្រនាប់ខ្សាច់ពីរ ជើងកោស ឬជើងគ្រុឌបី លំហូតបួន ពេជ្រជ្រុង ឬពេជ្រស្រួច ឬពេជ្រស្លុយ ព្រោះមានរាងដូចគ្រាប់ ស្លុយ ឬពាក្យសាមញ្ញគេហៅថាដោះក្រមុំប្រាំ លំហូតប្រាំមួយ ត្របកឈូកទ្រអង្គ ដូចមាននៅ លើពានមណីពាន់ជាដើម ។

- សែនភ្នំ

សែនភ្នំ មានសណ្ឋានដូចជាផ្លែស្វាយ ។ ខាងក្រោមប្រើក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍បំបែក ។ ដោយខាង
 ប្រើក្បាច់ហៀន ឬធ្មេញក្របីទេស ។ កំពូលខាងលើមានលំនាំដូចជាកន្ទុយហាង្សទេសកាត់ក្បាច់
 ទឹកមាស ដងក្រហម ។ បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងប្រើក្បាច់ភ្លឺទេស បន្ទាប់មកពងត្រី ហើយនិងក្បាច់ហៀន
 ឬធ្មេញក្របី ដងក្រហម ។

- ផ្ចិត

ផ្ចិតនេះ ប្រើសម្រាប់ពិធីផ្សេងៗក្នុង
 ព្រះរាជពិធីទ្វារទសមាស មានរាជាភិសេក
 ចម្រើនព្រះជន្មព្រះមហាក្សត្រ របៀបរបបជាខ្មែរ ។ គេ
 អាចបក់ ឬបាំងក៏បាន ដោយនាងឬបងបំរើ(ភីលៀង)
 ឬស្ត្រីអង្គុយបក់មិនដាច់សកម្មភាព ។ គេរចនាដោយភ្លឺ
 ទេសដូចជាគេប៉ាក់
 ឬដេររំលេចខិននៅលើខ្នើយ ។ ជុំវិញអមដោយ
 ក្បាច់ធ្មេញក្របី ឬក្បាច់លំពួមានរាងជាស្លូកចាប៉ុ
 ដងវែង មានដងទន់តែមានលំនឹង ផ្នែកណ្តាល គេញា
 ត់គ ឬសំឡីដូចខ្នើយ ។

(ផ្ចិត) ក្បាច់ភីវស្វី

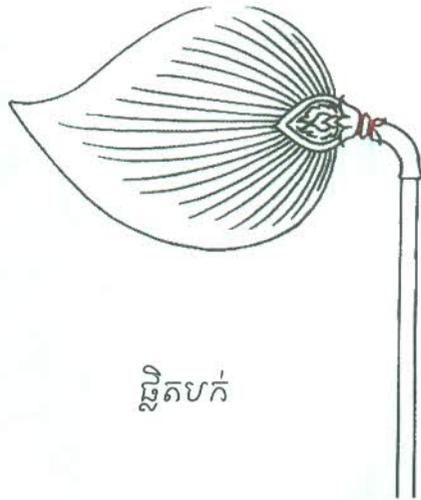

ឆ្និតវាលវិជន

ព្រះខ្សែចាមរ

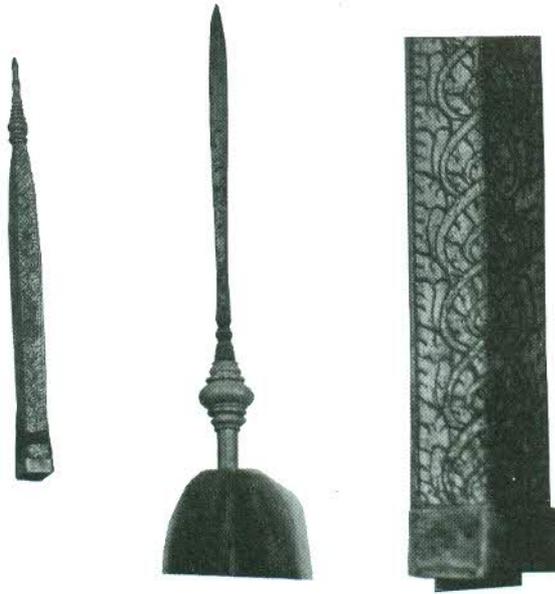
ឆ្និតបក់

- ក្បាច់កំពូលម្តុដ

រូបភាពនេះជាក្បាច់កំពូលម្តុដ ភ្លោះ អភិរម្យ ។ល។ រំលេចដោយគ្របកឈូកទិព្វ បិទមាន
បិទកញ្ចក់ ដងមានរាងដូចជាកំពូលប្រាសាទមណ្ឌប កំពូលម្តុដ ។ គេច្រើនធ្វើជារបៀបខ្នុកបិទជា
ក្បាច់កញ្ចក់គ្របកឈូក ជាការងាយស្រួលក្នុងការរំលេចបញ្ចុះកញ្ចក់ ។

- ៥៥៧

ទូនមានរាងដូចជាស្នប់បន្តិច ដូចលំពែងបន្តិច តែមានផ្នែករាងវែងមាន "មៀន" ដងវែង ប្រហែលពីរមែត្រ ។ មានភូសំណុំជាសក់ ឬកន្ទុយសត្វសេះ ឬគោជាលម្អមានស្រោមដូចជាព្រះខ័ន ឬដាវ រចនាជាក្បាច់ត្របកឈូក និងក្បាច់ធ្មេញក្របី ។ រីឯដងវិញគេឆ្លាក់ គូរ ឬបាញ់ទឹកមាស រំលេចជាក្បាច់ស្រោមដាវសម្រាប់ពិធីបុណ្យជាតិ អភិសេក សង្គ្រាមសម័យបុរាណ ។

- លំពែងដងវែង

នេះជាលំពែងដងវែង មានលក្ខណៈដូចជា ទូនដែរ តែប្លែកត្រង់មានឆែកដូចត្រីសូលី ។ នៅគល់ផ្នែសម្រាប់ក្បួនសមយុទ្ធសម័យបុរាណ តែសម័យនេះសម្រាប់រាជពិធី ដូចជាក្នុងពពួក ដំបងខែល លំពែង ទូន ដាវ ក្បាច់ឈូកគោ ក្បាច់គុន មុខក្បួន ។ល។

ក្បាច់លម្អលើលំពែងខាងឆ្វេង ៖

- ត្របកឈូក និង ពងត្រីនៅផ្នែក ក្រោម
- ក្បាច់ភ្លឺភ្លើងជារាងផ្កាចន្ទន៍នៅ កណ្តាល
- ក្បាច់ត្របកឈូកភ្លើងនៅជាប់នឹងផ្នែក

ទំព័រ៧៨ដល់ ទំព័រ៨៤ខ្ញុំបានមិនរៀបរាប់ក្បាច់ទេព្រោះមានលំនាំក្បាច់ប្រហែលៗគ្នានឹងទំព័រ៧៧

